

1913

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FUGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAI
LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szőig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Tisza nyilatkozata.

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Tisza maga mondta utolsó fontos nyilatkozatában, hogy ő „éles személyes ellentétbe került a képviselők egy részével és ezeknél természetes animozitás maradt vissza az ő további elnöklési működése iránt is. Így állván a dolog, a közérdek is úgy hozza magával, hogy helyét a kellő pillanatban másnak engedje át.“

A parlamentáris rendszer alapfogalmai közé tartozik az, hogy a képviselőház elnöke pártatlan legyen, hogy pártatlanságában a képviselőház minden pártja hinni tudjon, hogy az elnök bizalmat költson.

Tisza maga belátja, hogy azok után, amik történtek, a képviselőháznak több mint egy negyedrésze nem viseltetik iránta, mint elnök iránt azokkal az érzelmekkel, amelyek a békes elnöklés anyagi és erkölcsi lehetőségének elkerülhetetlen feltételei.

Tisza lemondását illetőleg itt megállok, mert szívből óhajtom egy olyan békének a létrejöttét, amely megmentse hazámat és nemzetemet az elkövetett katasztrófális parlamenti csiny rettentővé válható következményeitől, azok közt a megpróbáltatások közt, melyeknek bekövetkezhetése nemcsak a lehetőségek, hanem a valószínűségek sorába tartoznak.

Igen könnyű és nem egy szempontból hasznos is lenne az egyszerű tudomásul vételhez hozzáfűzni több megjegyzést, de amelyek mind, tekintve Tisza egyéniségét, távolról sem mozdítanák elő azt, hogy ez az erős, sőt ugyszólván fanatikus akaratu férfi, kiben a magyaros „csak azért is“ erősen ki van fejlődve, saját jószántából hagyja ott azt a helyet, amelyen csakis további erőszakosságok mellett maradhatna meg. Pedig a rendőrség, a katonaság, a képviselők kizárása, sőt esetleg bebörtönzése nem képezhetik a parlamentárizmus utját úgy, hogy az, aki ezen eszközkhöz nyulna, az szándékosan tenné tönkre saját hazájának parlamenti életét s ezen az alapon nyugvó alkotmányát. De az indulat, a dac az evidenciákat is elhomályosíthatja és én nem leszek az, aki ezt megjegyzésekkel provokálni akarnám.

A nemzet érdeke az, hogy béke legyen: a béke egyik főkélléke pedig az, hogy elsősorban Tisza távozzék az elnöki székből. Ha távozni akar saját belátásából, távozását én, ha birnám megkönnyíteném, de semmi esetre sem nehezeném meg. Én egyedül a célt nézem, amely egyrészt az, hogy örökidőkre bebizonyuljon, hogy Magyarországon az a Házelnök, aki parlamenti csinyt követett el (bármilyen okból és bármilyen egyéni meggyőződésből történt is az), elnök nem marad-

hat többé; továbbá a cél az, hogy annak ismétlődése, ami megtörtént, garanciaulter kizárassék.

Épp ezért nem elég az elnöki kérdés nézve, hogy Tisza lemondjon, hanem feltétlenül szükséges, hogy az elnöki erőszakoskodás, vagyis a parlamenti csiny ismétlődése garanciaulter kizárassék és hogy addig is, míg az erre vonatkozó törvények és jogszabályok megalkottatnak, pártatlan elnök választassék, kiben az egész parlament megbizik, mint aminő például Berzeviczy volt.

Ez nemcsak egy pártnak, nemcsak a parlamenti kisebbségnek az érdeke, hanem a legközvetlenebbül a nemzeté, melyet máskülönbben bizonyos körülmények közt, bizonyos kormányok és többségek, melyeknek létrejötte nem tartozik a lehetetlenségek közé, könnyű szerrel, bármely alkotmányos küzdelem lehetősége nélkül, bécsi parancsszóra valamikor a jövőben tönkre lehetne a szentesített erőszak precedensszerű alkalmazásával tenni.

De ha minden kétségen felül álló igazság az, hogy azt, ami történt, a pártok közt létrehozható megjegyzéssel jóvá kell tenni, akkor amint gróf Apponyi Albert Somorján mondta, lehetetlennek látszik az, hogy azok eszközöljék a reparációt, akik a reparálandó tényeket elkövették. Én nem akarok a szövetkezett pártok határozatának elébe vágni, de úgy vagyok értesülve, hogy ez képezi az egyhangu véleményyt.

Gróf Tisza István magára nézve már belátta azt, hogy nem maradhat elnök, de nem akarja engedni, hogy a többségre rádiktáltassék, hogy ki legyen a vezér.

Senki ilyen diktálásra nem gondol; de lehetetlen, hogy be ne lássa mindenki, hogy a mi viszonyaink közt a miniszterelnök a többségnek csak névleges vezére. A mostani többséget Khuen és Tisza alkották meg; a többség Khuenhez nyilvánvalóan ragaszkodott és nem önmaga tette le vezéré, hanem felülről tették le. Lukácsnak bizonyára oroszlanrésze volt abban, hogy az egész koalíciós korszak alatt a Lloyd-klubban pislogott a mécs, mégsem ő lett a vezér, hanem Tisza és az erőszakoskodásnál is Tisza épp úgy lehengerelte a béke-misszióval jött Lukácsot, mint ahogy rendőri karhatalommal kidobatta a képviselők egy hetedrészét. Lukács addig nominális vezér, amíg miniszterelnök s addig miniszterelnök, amíg felülről úgy akarják; Tiszának az az érvelése tehát, mely a többségi elvből indul ki ott, hol a kormány nem a többség kifolyása, hanem a kormány teremtménye, nem állhat helyt.

Egyébiránt, értesülésem szerint, a szövetkezett ellenzék összesége nem tudja elválasztani a cselekvő Tisza felelősséget a teletkés eszközzeit nyújtó s érte a felelősséget vállaló Lukács felelősségétől.

Ezt, mint a szövetkezett ellenzék előrelátható állásfoglalását említem csak meg, mert én következetesen tartózkodom az összeség határozatának elejbe vágni Keservesen megfizette a nemzet azt, hogy ily elhatározás általánosságával nem tette lehetetlenné a magyar betegségnak, a „széthuzás“-nak kitörését

Csendőrök vallatták a székely küldöttséget.

Valaki talán félrevezette a hatóságot.

(—gh) Székelyderzs község népe minap küldöttség útján és 300 aláírtasos memorándumban kérte a vallás- és közoktatásügyi miniszternél, hogy Kiss Jakab tanítót és nejét hagyják meg nekik továbbra is Székelyderzsben.

A küldöttség tagjai negyvenen voltak és pedig — emlékezet után írva — ezek: Nagy Zsigmond, ifj. Pál Ferenc, Grápa Dániel, Dénes György (kántor), Egyed József, Nagy József, Pál József, Biás Dénes, Nagy Elek, Egyed János, Gábos Pál, Fancsali István, István Mihály, Dénes Elek gépész, Kanyaró István, Orbán Ferenc megyebíró, Orbán István megyei pénztárnok, Brók Ferenc, Nagy János, Egyed János, Fancsali György kerékes, Dénes György (alsó), Barthos István (kányádszegi), ifj. Nagy Ferenc, Kanyaró Mózes, Egyed Ferenc (felső), Orbán János (felső), Brók István, ifj. Dénes János, Kócs Dániel, Orbán Sándor, Brók Mózes, Elekes Zsigmond, Menyhárt Albert, Pusztai János, Menyhárt Mihály, ifj. Pusztai Zsigmond, Dénes Dániel (kántor).

E hónap 8-án (vasárnap) aztán megjelent 12 csendőr Székelyderzs községben és kihallgatták mindannyit. A küldöttség tagjait arról vallatták, hogy: 1. ki biztatta fel őket a budapesti utra; 2. kinek a költségén utaztak; 3 ki volt a szónokuk és 4. ki volt a vezetőjük?...

Természetesen a csendőrök üres kézzel tértek vissza Farkaslakára, Kányádba és a többi községekbe, honnan e nagy fontosságú világraszóló esemény megállapítására, jobb ügyhöz méltó buzgósággal összehozták. És mégis üres kézzel távoztak, mert a tanítójukat szerető székelyek a törvény korlátain belül jártak-keltek. Azonban a csendőrök — esetleg mégis találhattak volna olyan szemforgató, szelid ábrázatot vágó gonosztevőt, kit bizony nem ártott volna hüvőstre tenni — vénségére... No, de ami késik, talán nem mulik el — örökre s megtörténhetik, hogy aki más alá vermet ás, maga esik bele...

A székelyderzsi székelyek pedig — becsületükre legyen mondva — önként, saját jószántukból határozták el a küldöttségbe való menetelt az egész falu s különösen annak a 300 embernek a nevében, akik kérészel fordultak Zichy János gróf közoktatásügyi miniszterhez. Szónok sem kellett nekik, mert ők maguk s az ő önzetlen elhatározásuk — minden ékesszólásnál többet és szebben beszélt; csak lenne, aki megértse.

Az utiköltséget pedig -- minden nélkülözésük mellett is -- kiszorították hazulról mindnyájan és ez az, a miért kalapot kell emelni Székelyderzs község igaz lelkű, hálás szívé népe előtt...

Természetesnek találjuk, hogy némely hivatalos és félhivatalos fejekbe *ilyen s ehhez hasonló önzetlen* gondolat bele nem férhet. Hiszen mungóéknál a „küldöttség“-eket egészen másképp „szervezik“. Náluk a hivatalos apparátus teljes működése, a pénznek súlyos tömege adogatja a rugót, mely „küldöttség“-be viszi az érdekszővetséget, a folyton éhes hadat. Nem csoda tehát, hogy itt és ez alkalommal is efféle materiákról ábrándoznak -- némelyek. Régi közmondás, hogy: „Kövér disznó, makkal álmodik.“

Azonban a jó érzésű hazafiak -- ingyen szeretik a hazát s ha kell, azért az életüket is készek feláldozni. Mungóék! -- Erről nincs mit mondani. A választási eljárásuk és más dolgaik -- eléggé undorító bizonyossággal kiáltanak: -- ország-világ előtt...

A csendőrség Székelyderzsen valóságos razzitát tartott, hogy kinek a rendeletéből, azt ezuttal nem kutatjuk. Valószínűleg akad majd valaki a törvényhatósági bizottságban, aki az alispánt, sőt talán még a főispánt is meginterpellálja, hogy miért és kik háborgattatták oly nagy számu csendőri kirendeltséggel egy község nyugalma!?

Többek között -- kihallgatták *Szilágyi István* sepsiszentgyörgyi építész is, aki most a székelyderzsi állami iskolát építi. Az ő rettetenes nagy büne az, hogy a küldöttségbe indult székelyeknek -- kérésükre -- megmondotta, miképp szólítsák a minisztert, ha kegyes színe elé juthatnak. Ez pedig -- úgy látszik -- mungófelfogás szerint: egyenesen lázítás... Szerencse, hogy elbirálása nem tartozik a mostani dróton rángatott közigazgatás jogkörébe, mert akkor esetleg még a vármegye padlásán rozsdásodó pallost is kihuzhatnák hüvelyéből -- az irtózatot eset megboszulására...

Nagyon szomorú dolog, hogy az egész Székelyderzs osztatlan, becsületes álláspontjával szemben is akadnak ott a tűzhely mellett alattomosan, vakond módjára turkáló bűnös alakok, kik -- talán helyet akarván csinálni másoknak -- minden eszközzel azon munkálkodnak, hogy Kiss Jakabékat kitorják helyükből és ennek a derék, becsületes családnak s a jóra való székelyeknek -- helyre-pótolhatatlan kárt okozzanak.

Ugy adják és -- állítólag -- napról napra úgy írják bűnös lelkük által diktált irataikat, mintha Kissék és velük együtt a nép lenne lázító s lázadó. Saját bűneiket szeretnék másokra kenni, azokkal ártatlanokat befeketíteni. Más szemébe keresik a szálkát, mikor ők már alig pisloghatnak a gerendától...

Jó volna, ha ezt végre meglátnák a félrevezetettek és első sorban is azokat keritenék hurokra, akik legjobban kiabálják a „foglalják meg“-et...

Elvégre a politikai pártállás, nem lehet elég ok és indok a kényszer-áthelyezésre. Dr. *Heltai Ferenc* orsz. képviselő urnak nem ártott a *Kiss Jakab* szavazata. Kár tehát oly nagyon haragudnia rá, hogy anyagilag tönkretenni igyekezzen egy tisztá lelkű, becsületes tanító-családot. Ne legyen olyan elégedetlen, hogy az egész kerületet mungóvá kívánja változtatni. Erőszakkal ezt úgy sem teheti. Mert hiszen ha Kiss Jakabékat -- akarunk ellenére -- kiszakítja szeretteik köréből, a székelyderzsi székelyek akkor is ott maradnak és velük lesz évtizedeken át a fölük elsajátított tudás, munkaszeretet, melyek élő tanuságai lesznek a nép lelkében -- apáról-fiúra s így tovább nemzedékről-nemzedékre...

Dr. *Heltai Ferenc* ur okos, bölcs ember. Ezeket és következményeit, bizonyára belátja-

Minek akarja emléket ilyen kicsinyeskedő boszuállással kisebbiteni!? Nem akarjuk azt hinni, hogy a csendőrszuront a nép bizalmánál: többre becsüli. Avagy nem szándékozik már erre felé jönni!? Meg akkor sem tartjuk emberséges dolognak, hogy egy ártatlanul bűnhődő tanítócsaládot ily brutális módon üldöztetni engedjen, mikor módjában állana ezt azonnal is megszüntetnie...

Ne kacagtassák önmagukat a néppel és ne küldözgessenek oly neveltséges valamért csendőrsapatot a nyakára. Hiszen a székelyderzsiék annyira józan feifogásuak, hogy beugratni sem engedik magukat még a kurta korcsmában, cigányok társasága között borozgatni szokott, mellett vereső, jövőre való megtanítással fenyegetődzők által sem.

Praktikus emberek laknak Székelyderzsen Nyitott szemmel és önmaguktól látják a manóvert, melynek utójátéka majd a küszöbön álló választások idején fog rettenetes módon lejátszódni. Tisztelik a törvényt, tudják a kötelességeiket, de viszont ismerik a szabad, független polgárokat megillető jogukat is.

Ezeket a feltétlenül becülésre érdemes tulajdonságokat, jó részben a tanítójuktól sajátították el. Ha ezek a mai kormány szemében és Dr. *Heltai* képviselő ur előtt üldözésre való dolgok, azt csak mélyen, nagyon mélyen sajnálhatjuk s azt e helyen is feljegyezzük, hogy annak idején majd emlékeztetbe hozzuk.

Azonban inkább szeretnők, ha a jobbik belátás győzelmeskednek és a legközelebbi hivatalos lap hasábjain azt olvassuk, hogy *Kiss Jakab* és neje *Vámosgálfalváról* Székelyderzsbe visszahelyeztettek. Ezt kívánja egy alapos ok nélküli felzaklatott székely község nyugalma és Dr. *Heltai* képviselő ur tekintélye is. Hiszen csak van olyan okos, hogy az érdekből árulkodó „farizeusok- és irástudók“-nak alkalmat nem ad -- a markukba való nevetésre...

Adják vissza tanítóját a népnek, mert csakis így lesz béke és további jólét Székelyderzsenben!

A méhlegelő javítása.

Irta és a kolozsvári orsz. méhészeti kongresszuson felolvasta: **Gál Imre** tanító, udvarhelyvármegyei méhészegyleti titkár.

„Ültessetek fákat, bokrokat és virágokat.“ Szébb emléket egyikünk sem hagyhat maga után, mint egy terebélyes szép fát; ne legyünk szükkeblűek, s gondoljunk azokra, kik utánunk következnek.“

(4. folytatás.)

A méhészegyleteknek kell gondoskodnia a tagok részére, az illető vidéknek megfelelő gyümölcsfa oltványokról, a gazdasági haszon-cserjék: ribizke, egres, málna, mint közvetelt mézelő fák és cserjék kedvezményes beszerzéséről és kiosztásáról. Indokolt kérésre a kormánytól is nyerhető a szükséges mennyiség.

Szintén a méhészegyleteknek kell gondoskodnia a hársak, akácok, sophorák összegyűjtéséről és kiosztásáról. Akácot az egyes áll. faiskoláktól, hársat az erdőkből csekély költséggel lehet összeszedni s költség megtérítése ellenében, esetleg e célra a költségvetésbe beállított fedezet terhére díjtalanul kiosztani.

Minden egyesületnek első sorban arra kell törekednie, hogy egy 800-1200 öles területet örök áron megvásárolva, azon egy kis mézelő botanikus kertet rendezzen és egy kisebb szabásu mézelő faiskolát állítson be. Ezen kívánság hiszem, hogy az ideális jegyében mutatkozik, de higgyék el I. T. U. és t. Hölgyeim, nem fog elrepülni feletünk sok idő, mikor ezt az általános köz-szükségletet meg kell teremteni.

Tekintettel azon öröndetes körülményre, hogy az áll. faiskolák üzemébe a mézelő fák tenyésztése már felvétel, ezen köz-

terület egyelőre a mézelő botanika kultiválására szorítkozhatik, de azon egyletek, melyeknek vagyoni helyzete megengedi, a fák tenyésztését okvetlen fel kell karolják.

Egy kis botanikus kert beállítása, ha haszonbérleti alapon is, nem sok költségbe kerül s minden egyesület kebelében lesz vállalkozó, kit a tudományomj vezet annak kezelésére. Ebben a botanikus kertben termeszthetők kis csoportokban a mézelő növények fajai és lehet kísérletet tenni a vidék vadon termő mézelő gyomnövényeinek kiválasztására és fokozatos terjesztésére.

A méhészegyleteknek kell kioktatni a tagokat a méhlegelő javításának szükségességére. Nem kell fázni a vezetőknek a mindeneket mozgató szocializmus eszméitől, egy kis melegség- és közvetlenségnek kell áthatnia az új igéket hirdető szellemet s könnyű megoldást nyer az idegenítő kérdés. E célra kell rendezzen az egyesület kirándulásokat, határijárásokat a közeli vidékre, szemléltető előadásokkal fűszerezve. Egyetlen gyűlésnek sem volna szabad elmulnia a méhlegelő kérdéseinek feszegetése nélkül. Gazdag anyag ez, legalább is van olyan gazdag, mint maga a méhészet és jut belőle a gyűlések számára tanulságos lecke minduntalan.

A kirándulások, határijárások és vándor-gyűlések emlékére mindenütt kellene ültetni mézelőfákat. Mily szép, felemelő dolog volna ha a Kongresszus emléket 100 darab terebélyessé fejlődött fa hirdetné időtlen-időkig, kincses Kolozsvárnak! Mibe kerül ez? Mondhatom semmi nagyobb költségbe -- ha az ember szíve, lelke igazi érdeklődéssel csüng a magyar méhészet jövőjén.

Nem szabad a méhészegyesületnek oly bürös kezekkel dolgozni a méhészet érdekeiért. Támogatására kell sietnie a gazdasági egyesületek sok oldalú tevékenységének.

Minden egyesület rendez a községekben méhészeti előadásokat. Ezen előadásokon miért nem szerepel egy jó előadó méhészek kezében a rétek, legelők javításának, gyümölcsösök beállításának kérdése az előbb felsorolt vázlat alapján? Egy ily előadás többet használ a méhészetnek, mint az, ha filmek cserélgetésével magyarázom az egyszerű népnek a rajzás megakadályozását, avagy a kaptárnak bonyodalmas kezelési módjait. Ne szóljon a méhészetről egy szót se, egész előadásában az előadó, a népies méhészetről mégis megtartotta a legsikerültebb tanítást. Minél több előadást tartasson az egyesület az ilyen tételekről és néhány jóra való tagjának kaszáloján minta gyanánt valósítsa is meg. A példán sokan fognak elindulni. Egy félholdnak megjavítása alig kerül 30 koronába. Magam több méhészeti, előadást tartottam és mindenikben ott voltak ezen kérdések s főleg arra utaltam az egyszerű népnél:

A hány méhcsaládot látok udvarodon,

Annyi mézelőfa legyen határodon.

(Végo köv.)

-- **Székelyudvarhely ünnepe.** *Solymossy Endra*, a polgári önképző-kör alapító-elnöke az önfeláldozásig ügybuzgó függetlenségi és 48-as párti orsz. képviselő emlékünnepe készül most Székelyudvarhely város polgársága. A korán elhalt derék férfi, vasárnap diszközgyűlés keretében teleplezendő arcképek kisebbitett fényképével díszített meghívókat, a rendező bizottság már kibocstotta.

-- **Ingyenes balatoni kalauz.** A Balatoni Szövetségnek most jelent meg az ingyenes balatoni kalauza. A képekkel díszített kalauzt a szövetség 60 ezer példányban nyomtatja és osztja szét. 10 filléres bélyegdíj mellett a csinos füzetet bárki megkaphatja a szövetség titkári hivatalánál Balatonfüreden.

Emlékezzünk Erzsébetre!

Jelige: Annak van legszebb emléke, kinek neve a nép ajkán forog.

Sírt az egész falu népe,
Sírt az egész nemzet,
Nem tudtam miért, de nekem is
Sírnom-rínom kellett.

Kérdeztem, hogy miért könnyez-
[nek,

Kinek harangoznak?
Bánatosan mondták, hogy a
Magyar királynénak.

Kicsiny voltam, nem tudtam még
Akkor veszteségünk,
Nem tudtam, hogy mit tartalmaz
Magyar történelmünk.

Most már tudom, megtanultam,
Kit vesztettünk benne:
Oh, ha nekünk még valaha
Édes anyánk lenne!

Mert anyánk volt, közös anyánk,
Ölelte az árvát;
Szeretben nem találtuk
Neki sehol párját.

Felruházta a meztelent
És magához vette,
Imádkozott miérettünk
Minden áldott este.

Mint egy galamb, mint egy angyal
Széled volt és békés,
Legszebb erény volt előtte
Béke, egyetértés.

A királyt és a nemzetet
Közbejárásával
Kibékíté s összehozta
Szép, széled szavával.

A merre járt, lábanyomán
Áld's fakadt, termett,
Áldotta is, imádkozta is,
Őt a magyar nemzet.

Ajakáról nem hallatszott
Más csak magyar ének,

Lelkesültek, ha nótázott
Ifjak és a vének.

Emlékezzünk fiuk, lányok,
Emlékezzünk rája!
Emlékezzünk Erzsébetre,
A jó királynéra!

Aki értünk nyelvünket is
Megtanulta, birta;
Aki Deák Ferenc sirján
Könyeit kisírta.

Ültetgessünk emlékére
Rózsát, gyöngyvirágot,
Legyen tőlünk az emléke
Mindörökké áldott!!

József János.

HIREK.

— **Michalovich Ödön**, az Országos Zeneakadémia igazgatója, e hó 13-án lesz hetven esztendő. Liszt és Wagner kortársa, bizalmas barátja, ragyogó zongoraművész, kiváló zeneszerző és a hazai zeneoktatás utóőrje ez a fehérvári szellemű férfi, aki most az aggkor küszöbére lépve, önelégülten tekinthet vissza örök emlékü munkásságban eltöltött életére. Innen, a székely bércek közül üdvözöljük mi is a patriárkák korának kezdetén Apponyi Albert gróf barátját, a nemes művészt és emberbarátot, ki az ország legelőkelőbb intézményének élén, mindig a művészi szempontokat tartotta szem előtt.

— **Erdély függetlenségi polgárai** e hó 15-én Kolozsvárt négyülést tartanak, a melyre városunk közönségét is meghívták. Innen a függetlenségi párt képviselőjében Gáspár Balázs elnök fog résztvenni.

— **Halálozás.** Szörger Ferenc óras polgártársunkat mélyen sújtó csapás érte. Felesége, szül. Kucsik Mária, az övét önfeláldozásig szerető nő, jó anya és rokon e hó 10-én reggel 6 órakor hosszas szenvedés, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, életének 40-ik, boldog házasságának 20-ik évében, tiszta lelket visszaadta Teremtőjének. Temetése ma (csütörtökön) d. u. 3 órakor a róm. kath. anyaszentegyház szertartása szerint, Attila-utca 11. sz. alól történik meg Székelyudvarhelyen.

— **Einapolt temetés.** Az elmúlt szombaton délután volt Heitz Vilmos nagykereskedő városi és megyei bizottsági tag temetési szertartása Székelyudvarhelyen. Képviselve volt azon a város egész közönsége. Azonban az eső zuhogva hullott a temetési menet idején s így szállították ki a helybeli vasúti állomáshoz, honnan vasárnap reggel kellett volna tovább vinnie a vonatnak Segesvárra, a tervbe vett délutáni temetésre. Az eső folyton szakadt. A szombat esti vonat még elment valahogyan, de már vasárnap teljesen magállott a közlekedés. Így aztán a család

intézkedésére, hétfőn reggel, kocsin szállították le Segesvárra a hirtelen elhalt Heitz Vilmos hült porait és ott örök nyugovóra helyezték, általános nagy részvét mellett.

Vizözön.

Olyan formán kezdődhetett a bibliában megörökített özönvíz, mint a hogyan nekünk részünk volt benne az elmúlt hét végén és különösen vasárnap, szeptember 8-án.

Egész nyáron sűrű, kiadós esők hullottak, némelykor pedig diónagyságu jégverés pusztított vidékünkön. Mäskor a forgószél szakgatta szét az épületeket, sőt az erdők fáit is; mindent letarolva utjában. Valóságos Isten csodája, hogy valami táplálék-féle látható még a termőföldeken.

Mind ezek mellett azonban borzalmas képet nyújtott a vasárnapi vízáradat, mely a Nagyküküllő folyó és mellékpatatakából elöntötte Székelyudvarhely város s vidékének határát. Minden ajkról csak azt lehetett hallani ilyen még nem volt...

Pedig hát az ehhez hasonló vízáradásck — ugyszólva — évről-évre megisméltődnék és rettenetes pusztítást hagynak maguk után; szegénnyé, sőt koldussá teszik közvetlen és közvetve a lakosságot. Egyik legfőbb oka ez is elmaradottságunknak.

Csodálatos, hogy bár kulturmérnök alispánja van a vármegyének, még sem látja mindezeket. Legalább eddig a Nagyküküllő szabályozása ügyében, nem vettünk észre semmi mozgalmat... Noha ez régen elodázhatatlan, égetően szükséges kérdés, mely alapos megoldásra vár.

A Nagyküküllő szabályozása talán még az építési szabályzatnál is elsőbb rendű dolog, mert az ártérbe épített házak lakóinak egy cseppet sem közömbös, hogy egyik éjszaka, a saját otthonukba belefulladászthatja őket a piszkos áradat.

Könnýü az alispán urnak a vármegyeház II-ik emeletéről szemléltetni és a főispánnak Homoródhévízen hivatalos, vagy félhivatalos uton egyszerűen tudomásul venni az ilyen és ezekhez hasonló eseményeket, de jaj a szegény embereknek, kik a Fürdő-utcában s a Nagyküküllő áterében laknak!...

Választások után vagy más beköszönők és felköszönők alkalmával, gyakran halljuk, hogy a tisztviselő van a közönséget és nem megfordítva. Az élet azonban — sajnos — igen gyakran mást, épen az ellenkezőjét igazolja — nálunk, a vármegyénél. nagy tisztelet a csekély kivételnek.

Szükség idején ismerjük meg jóakaróinkat. Az elmúlt vasárnap pedig a polgárság igen nagy részének élet- és vagyonbiztonsága volt veszélyben.

Más humánusabb érzésű, emberbaráti szeretettől áthatott helyeken, teljes önfeláldozással segítenek a lakosok egymáson. Még a hálás köszönetet is elhárítják maguktól. Itt, Székelyudvarhelyen, a Székelyföld anyavárosában — 10 fillérekét szedték azokról, kik a városból az V. kerületbe átmenni és viszont átjönni akartak — az árvíz idején.

Szégyenpir borítja arcunkat, mikor leírjuk e sorokat és kétségbe esetten kérdezzük: hova lett a keresztény felebaráti szeretet!? Hol volt a hatóság a város és vármegye feje, hogy ezt az embertelen eljárást csirájában el nem fojtották? Hiszen erre az 1879 évi XL. t. c. 142. §-a jogot adott volna nekik.

Különben az árvíz veszedelmes voltáról feljegyezhetjük, hogy az áradás vasárnapra virradó éjjel 3 órakor öltött nagyobb méretet, mikor a Hargitán lehullott esővel vegyes temetelen hótól megduzzadt patakok a Nagyküküllő folyót, eddig nem tapasztalt nagyságúra növelték.

Kadics- és Betlenfalvánál kezdett rombolni s az utjában eső kerteket, terményeket mind letarolta. A Klein-cég faraktárát iszonyuan megdezmálta. A városhoz tartozó, ennek V. kerületét képező szombafalvi résznek nagyobb felét előntötte. Az utcákon úgy folyt a piszkos áradat, mint a hogyan rendes körülmények között, a Nagyküküllő sajt medrében folyó szokott. A házak és pincék megteltek vízzel. Sok lakásban félméteres víz tette lehetetlenné az ott tartózkodást.

Székelyudvarhely város és az V. kerületi városrész között két szekérrel tették lehetővé az átkelést. Azonban — sajnos — nem ingyen, tehát emberbaráti követelességből, hanem személyenkint 10 fillér fuvardíjat szedtek az átkelőktől.

A sétatéren félméter magas áradat száguldozott végig s különösen a fűtát egészen tönkretette. Tele volt vízzel az állami falkola és környéke is, hova a kir. törvényszéket s egyáltalán az igazságügyi palotát szándokoznak felépíteni az állami polgári leány-és elemi iskolákkal együtt.

A héjasfalva-székelyudvarhelyi vasut vonalát is egészen elárasztotta a Nagyküküllő és a Szejke fürdő felől lerohanó patak. Böggőznél pedig 100 méter hosszúságban a pályatestet elsodorta.

Két és fél napig egyetlen vonat sem közlekedett, sőt Székelykeresztúr felé a telefon összeköttetés is megszakadt. Az összes postai küldemények és hírlapok csak kedden délután érkeztek meg annak kivételével, amit 2 szekérrel hétfőn a Héjasfalván rekedt mozgópostás elhozott.

A felső réten a város hatalmas part-erősítő cölöpöket veretett volt, de azok minden kötés nélkül maradtak. Most pedig még nyomuk sincs. Elsodorta a nagy áradat. Kezdehettek újra a drága és költséges munkát.

Hasonló volt a veszedelem a Gergely-féle sósfürdő körül is. Frölich Ottó tanár telepén ismét nagy károkat okozott az árvíz. A kaszárnya udvarán pedig esőnakázva végeztek az ingujra vetkőzött tisztok és bakák a derekas mentési munkálatokat. A pünkösztör Balázs őrmester által betöltött díszretes szerepkört, most a gyakorlatról itthon maradt katonatisztek végezték; elismerésre méltó buzgalommal teljesítve az emberbaráti gyönyörű feladatokat. Nekik köszönhető, hogy emberélet ezuttal sem esett áldozatul a Fürdő-utcában és környékén, hol a lakóházak ismét megteltek vízzel.

Különben a Nagyküküllő egész mentén kiszámíthatatlan károkat okozott s valóban ideje volna, hogy az arra hivatott hatóságok az 1871 évi XXXIX. t. c.-ben körülírt vizszabályozási társulat megalakítását kezdeményezzék.

Legyen vége a struc-politikának és kezdődjék a lelkiismeretes, hivatás szerint való munka. Ezt a munkapártot mi is készséggel támogatjuk, mert ez közvetlen a nyomorgó székelység boldogulását segítené elő...

ARGUS.

1. Kiadó urilakás

a Batthyány-téren. Emeleten: 1 nagy utcai áltányos: három, vele összefüggő és 1 kis átjáró szobából álló lakás, azonnal, vagy szept. 29-re kiadó!

2. **Udvari lakás** ugyanott két szoba, konyha és hozzávalókkal, földszint, kiadó. Egyik nagy szoba alkalmas: szabónő, masamódnó stb.-nek

3. **Ugyanottan** udvari földszintes lakás 1 szoba, konyha és hozzávaló helyiségekkel kiadó és azonnal is elfoglalható.

4. **Csere** utcában 3 szobás, konyhás, kamara, pince, fatartó, sertésol, tyukol, galambbug és külön udvarral, kuttal, gyönyörű rózsás kerttel, gyümölcsfákkal Kedves, csendes lakás egészséges helyen. Pék József építő mestéré volt. Azonnal vagy szept. 29-ől kiadó.

5. **Csere** utcában három szoba egyik jó műhelynek konyha, kamara, sütőház külön udvarral. A Herczeg Albert féle házban kiadó, esetleg eladó, olcsón és kedvező fizetési feltételek mellett!

6. **Csere** utcában, a 3-dik ház az aljban, a kuton innen, néhai Kandó-féle házban: kiadó egy két szobás és egy szobás lakás, fatartó, sütővel, külön udvarral, azonnal el is foglalható!

7. **A tábort** utcában a köz-kórház háta megett: két szobás, kamarás és konyhás, pince, fatartó, tyukol, sertés paja és esetleg istállóval és szekerszinnel is, csak egy lakos van még az udvaron, kitűnő vizű kuttal kiadó! A lakás alatt van egy nagy magas, tágas nagy műhelynek alkalmas pince helyiség Van egy külön egyes szoba is, mely külön is kiadó!

8. **Eladó házhelyek, belsőségek!** Az országút mentén Bethlen utcában, avasut mellett, a bejárónál balra levő belsón, mely Vajda Lajos faraktára volt, ELADÓ. Párcellánként az egész 5 belsőre felosztva 5000 koronáért darabja! Vendéglőnek, kereskedésnek, nyílt üzl tnek, fakereskedésre rendkívül előnyös, mert hátul a vasútra is rakodó kapu nyitható. Bármiféle épület építése kőből engedélyeztetik bárkinek is. ELADÓ RÉSZLETFIZETÉSRE IS!

9. Kuvarkertbe

nagy gyümölcsös kert FELPÁRCELLÁZVA több házhelyre, megtekinthető terv szerint! Harom utca fronttal eladók örök áron. Vevőknek olcsó fővény, téglavetett hely biztosított. Gyönyörű mind nemes fajtákkal, melyek már teremnek. Jó ivóvíz kuttal! Igen alkalmas lenne tisztviselői telep, vagy más társaságok tagjainak, kik így magukban építkezhetnének és lakhatnának. Ha a pénzügyi viszonyok javulnak, magam szerzek reá kölcsönöket az építhetésre!

10. **Tábort** utcában gyönyörű gyümölcsös kertben TAXÁS házhelyek eladottnak, illetőleg kiadottnak huzamos időkre! Kitűnő kut az udvaron, közös sütőkemence stbivel! Az utca már csaknem egészen be van építve!

Külömbtétel kiadandók vagy eladandók!

11. **Faraktárnak:** a barom piactér melletti bekerített hely: külső fele kiadandó és azonnal át is vehető. Belső felén már van faraktár!

12. **Homoródi borviz** szállításra a városba korszokba előfizetőknek kiadandó ketfeleképpen is. 1. A szállító kap a behordás és széthordásért és elosztásért az előfizetőknek havi 200 K-át. 2. Vállalkozásba veszi a szállítást, korszót, szekeret, míg maga beszerzi. *én adok*, mely esetben 230—240 K-át kereshet

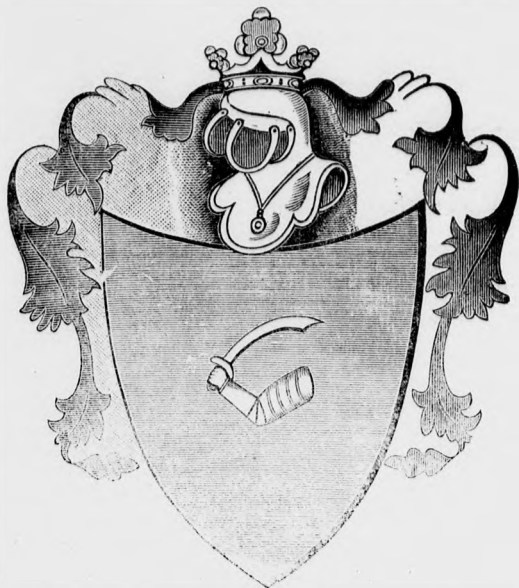
13. **Nagygalambfalván eladó** az országút mentén egy kitűnő helyen, a korszoma mellett fekvő nagy belső Mindenre, de iparosnak, különösen alkalmas 2000 K-ért. *Azonnal át is vehető. Jó kut van rajta.*

14. **Nagygalambfalván eladó** egy 28' egy 14' és egy harmadik 9 holdas' erdő szép tűzifa állománnyal, mely legszebb a község határába Az országúttól pár száz lépésre *Várséle* nevű helyen a Vágás pataká, melyen a falun innenfelüli hid vezet át. Székelyudvarhelyről is megjárható egy nap kétszer! Igen előnyös vásár, fogattartóknak.

15. **Fentiekről értekezhetni levélben vagy személyesen a tulajdonos:**

Nagysolymosi
Köncz Armin
gyógyszerésszel Székelyudvarhelyt.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESSEN tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

A dályai

Abrán-család

nemesi címerét mutatjuk be e helyen. Ez a címer és a család történetének leírása, a legrégebb korszaktól való lezármazási táblázattal az

Udvarhely vármegye Nemes Családjai

című, Pálmay József szerkesztésében és Betegh Pál kiadásában megjelent disztribúción található.

Számos család címere és leírása, lezármazási táblázata van e nagyszabású műben. Mindenkinek érdeke, hogy míg a készlet tart, beszerezze.

Kapható füzve 16 koronáért Székelyudvarhelyt a kiadónál.

Az ecet Czell Frigyes és Fiai

a háztartásban nélkülözhetetlen szükséglet. De nem ám az ecetszeszből, hideg uton előállított folyadék melyet a kadicfalvi természetesen főzött ecet már széleskörben kiszorított. Székelyudvarhelyt és vidékén má minden gondos háziasszony kizárólag az özv. Gergely Jánosné szül. Finta Lina kadicfalvi ecetgyárából fedezi szükségletét. E kitűnő ecet eredeti jó minőségben kapható Székelyudvarhelyt: Darvai Albert, Szentpéteri Gergely, Mark testvérek, Haab és Heitz, Csató és Kun, Réther János, Tamás Balázs, Gáspár és Pap, Gál János utóda, Fernengel Gyula, Karda Dénes, Zárug Antal kereskedőknél. Ha egészségét és életét szereti, akkor csakis kadicfalvi ecetet használjon.

bortermelők és bórnagykereskedők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Eladó véredek.

Két darab 8 hónapos him és nőstény véreb, mely, Frigyes főherceg vérebével volt párosítva, mind a kettő garantált tiszta faj, semmi szépség hibájuk nincs — 300 és 200 koronáért eladó. Cim: özv. **Kerbolt Ferencné VINKOVCE** (szerénvárm.) Florián u. 6. sz.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bórnagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

NIGRIN

a legjobb cipőkrem az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is. St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szamárhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, guttaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkóróság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, örülés stb. el-
len. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K.
E. — tekintélyes orvosok ajánlataira — népkönyvtárai részére
100 példányt elfogadott. Ára
.. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.